

MHTT Hadtörténelmi Szakosztály

A Magyar Hadtudományi Társaság Hadtörténelmi Szakosztálya 1991-ben alakult. 2013-ban a Csata- és Hadszintér-kutató Szakosztály beolvadt a Hadtörténelmi Szakosztályba.

Elnök:

1991-1997: Dr. Rázsó Gyula

1997-: Prof. Dr. Szakály Sándor

2004-2013: Dr. Csikány Tamás

2013-: Dr. Kovács Vilmos

Titkár:

1991-1997: Dr. Ravasz István

1997-: Dr. Számvéber Norbert

2004: Dr. Lippai Péter

2004-: Bágyi Ferenc

2013-: Dr. Kaló József

A magyar hadtudomány jeles művelője, az első katonaaadémikus Kiss Károly (1793–1866) honvédezredes szerint „a hadi történet kútfeje minden hadtudománynak”. Ennek megfelelően került sor a Magyar Hadtudományi Társaság alapításakor a Hadtörténelmi Szakosztály létrehozására. A Szakosztály azóta töretlenül működik, hivatásos katona és civil tagjai közösen vállalnak részt a magyar hadtudományi kutatásokban, a hadtudomány, mint önálló diszciplína művelésében és az ismeretterjesztésben.

Epizódok a Hadtörténelmi Szakosztály életéből:

1. 2000 előtti évek:

Az MHTT-nek az **1993**-as év második felében folyó tevékenységét alapvetően a II. országos hadtudományi konferenciára történő felkészülés és annak eredményes megtartása határozta meg. 1993. október 5-én 9 órai kezdettel a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, a HM oktatási és tudományos főosztály, a HVK tudományos munkaszervezési osztálya és az MHTT közös szervezésében a Hadtörténelmi Intézetben konferenciát tartottak „Fejezetek a tisztképzés négy évtizedes történetéből (1945 után)” címmel. Több előadás hangzott el a témában, amelyeket vita követett.

A Hadtörténelmi Szakosztály élete

Évzáró közgyűlést tartott a Magyar Hadtudományi Társaság Hadtörténelmi Szakosztálya. A rendezvény a szokásoknak megfelelően tudományos előadással vette kezdetét. Szoleczky Emese, a Hadtörténelmi Múzeum főmúzeológusa számolt be doktori disszertációs témája kutatási eredményeiről. Egy, a nagyközönség által kevésbé ismert erősség rövid „bemutatására” került sor előadásában.

Az előadó a huszti vár lokalizációjával, építészeti képével, épületeinek és a várrom ma fellelhető maradványaival foglalkozott. Szó esett a vár őrségéről, annak elosztásáról – például a huszti vár éjszakai nyugalmára 12 virrasztó vigyázott –, a vár tartozékairól, jövedelméről és fenntartási költségeiről. Végezetül a vár történetének egy különleges oldaláról, az irodalmi vonatkozásokról hallottunk.

A szakosztály 1994-es tervében többek között számos konferencia vagy vitadélután szervezése szerepelt. Az első a m. kir. 1. hadsereg 1944. évi galíciai és kárpátokbeli harcait tekintette át. Márciusban Magyarország 1944. évi német megszállásáról, júniusban az első világháború kitörésének 80. évfordulója

kapcsán a „Nagy Háború” kitörésének szükségszerűségéről vagy elkerülhetőségéről, októberben a második világháborúból való sikertelen kiugrási kísérletről és a nyilas puccsról, valamint decemberben Budapest 1944-45-ös ostromáról lesz szó. A konferenciákat a szakosztály a Hadtörténeti Intézet és Múzeummal, illetve a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Hadtörténeti Tanszékével közös rendezésben bonyolította le.

„Történészek a tizenöt éves háborúról

A Hadtörténeti Intézet és Múzeum épületében szerdán kezdődött meg az a nemzetközi tudományos konferencia, amely az 1591 és 1606 között zajló tizenöt éves háború történeti kutatásának eredményeit mutatja be. Hogyan sikerült nemzetközi előadógárdát toboroznia dr. Czigány Istvánnak és dr. Kelenik Józsefnek, a Hadtörténelmi Intézet munkatársainak, a konferencia szervezőinek? A magyarázat az, hogy bár magyarországi háborúról van szó, a törökellenes hadviselésre szükséges pénzt a pápa, a Német-Római Birodalom, Csehország, Szilézia és az osztrák hercegségek teremtették elő. A magyarországi hadseregben a Kárpát-medence népein kívül osztrákok, németek, flamandok, vallonok, franciák, lotaringiaiak, csehek és morvák is harcoltak. Így érthető, hogy a háromnapos konferencia előadói közül tizennyolc külföldi. Dr. Raffay Ernő megnyitó beszédében elmondta, hogy a húsz hazai történész mellett felszólalnak osztrák, cseh, román és török kutatók. [...] A tizenöt éves háború történettudományi kutatásának fénykora a XIX. század volt. A modern kori történelmi katasztrófák annyira háttérbe szorították ennek a kornak a kutatását, hogy századunkban Magyarországon még egyetlen tudományos konferenciát sem szerveztek e témában. A Hadtörténelmi Intézet április 6. és 8. között rendezett konferenciája arra tesz kísérletet, hogy újra elindítsa a korszak kutatását, megteremtse a magyar, osztrák, cseh és török szakemberek együttműködésének

alapjait. [...]” Magyar Nemzet, 1994. 57. évfolyam 80. szám 1994. április 7., csütörtök

„Tudósok emlékezete

A Magyar Királyi 1. hadsereg küzdelmeiről címmel tanácskoznak holnap a Hadtörténeti Múzeumban tudósok és történészek. A Honvédelmi Minisztérium, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, a Magyar Hadtudományi Társaság Hadtörténeti Szakosztálya, valamint a Honvéd Hagyományörző Egyesülete szervezésében összehívott tudományos értekezésem az 1. hadsereg Galíciában és a Kárpátokban kifejtett harctevékenységének hadászati és hadműveleti jelentőségeit, mozgósításuk feltételét, felvonulási tevékenységük főbb sajátosságait, visszavonulásuk körülményeit, a hegyivadászok szerepét vitatják meg többek között. Elemzik az 1944. októberi kiugrási kísérlet körülményeit, áttekintik az 1. hadsereg és az Ukrajna függetlenségéért küzdő nemzeti partizánok viszonyát, s bepillantnak egy roham század-parancsnok hadinaplójába, amelyet 1944. júniusától októberéig kísérhetnek figyelemmel. Az esemény fő védnökei: Kéri Kálmán nyugállományú vezérezredes, Raffay Ernő főigazgató, Móricz Lajos ezredes.”

Új Magyarország, IV. évfolyam, 29. szám **1994.** február 4., péntek

1999. szeptember 30-án a Hadtörténeti Múzeum a Honvéd Hegyivadász Alapítvánnyal közösen kiállítást nyitott „Hegyivadász vagyok a Kárpátokban fent” címmel a II. világháborúban hősi halált halt hegyivadászok emlékére. A kiállítást rendezte Illésházi Péter és Kovács Vilmos. A kiállításhoz kapcsolódó „A m. kir. honvédség hegyicsapatai 1939— 1945-ben” c. konferencia programjában több intézményi munkatárs előadása hangzott el: Illésházi Péter: A m. kir. kárpátaljai 1. hegyidandár és a hegyi felszerelésű

határvadász zászlóaljok megszervezése 1939/40-ben, kiképzése a békeévek alatt; Kovács Vilmos: A m. kir. honvédség hegyi tüzérsége a II. világháborúban; Suba János: A m. kir. honvédség hegyicsapatainak térképészeti biztosítása; Szabó Péter: A magyar hegyicsapatok az 1941-es Szovjetunió elleni hadjáratban; Szakály Sándor: A magyar hegyicsapatok tábornokai; Számvéber Norbert: A magyar SS-sízaszlóaljok.

2. 2000 utáni évek:

A Szakosztály fő célkitűzése az utóbbi években a taglétszám bővítése, a fiatalok megnyerése és bekapcsolása a munkába, a hadtudomány egy sajátos területének, a hadtörténelemnek minél szélesebb körhöz való eljuttatása, letisztult profil kialakítása, valamint a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum és a Nemzeti Közszerológiai Egyetem bázisán (kutatóinak és oktatóinak bevonásával) megfelelő tudományos program ajánlása az MHTT tagság és a katonai vezetés számára. Ennek megfelelően a Szakosztály tevékenységének a középpontjában **2016**-ban az első világháborús megemlékezések, programok és kiadványok állnak, **2017**-ben a fő célkitűzés az első világháborús megemlékezések, programok szervezése és végrehajtása.

Ízelítő a Szakosztály által a közelmúltban szervezett és/vagy tagjai közreműködésével megvalósult programokból és kiadványokból:

1) *Első világháborús programok és kiadványok*

A) Konferenciák:

2014. október 9. (HM HIM): „Az Osztrák–Magyar Monarchia és a Balkán, 1914” című nemzetközi konferencia

2015. május 5. (HM HIM): „Mire a falevelek lehullanak...” című első világháborús konferencia, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara és a HM HIM közös szervezésében

2015. május 14. (HM HIM): „A przemysli katasztrófa és a gorlicei áttörés 1915” című nemzetközi konferencia

2016. október 13. (HM HIM): „Döntő ütközetek a Nagy Háború délnyugati és román hadszínterén, 1916. augusztus–december”, nemzetközi konferencia

B) Első világháborús kiállítások:

„Magyarország Nagy Háborúja, 1914–1918” állandó kiállítás a Hadtörténeti Múzeumban (nyitás: 2016. május 21.)

„Négy év vérben, vasban” 32 tablós roll-up vándorkiállítás

Lajta Monitor Múzeumhajó

C) Projektek:

Magyarezredek.hu (Az Osztrák-Magyar Monarchián belüli Magyar Királyság területéről felállított alakulatok információs portálja)

Az I. világháborús hősi halott és a magyar katonai áldozatvállalás Adattára (Az 1914–1918 közötti magyar katonai áldozatvállalás adatainak feltárására, rendszerezésére és közzétételére irányuló munka)

D) Kiadványok:

Balla Tibor: *A Nagy Világégés Albuma. Magyarország első világháborús krónikája. The Album of the Great War. An illustrated chronicle of Hungary in the First World War.* (HM HIM–Zrínyi, Budapest, 2016.)

2) „Mindenki hadtudománya” szabadegyetemi előadás-sorozat

2015. szeptember 27-én Dr. Számvéber Norbert őrnagy (HM HIM) tartott előadást a második világháború befejezésének évfordulója alkalmából, Stratégiai végelszámolás az európai hadszíntéren címmel

3) A HM HIM által szervezett Hadtörténelmi Délutánok előadássorozat szervezése és előadások tartása

2015

Czéh György: „A haditengerészeti repülés története – 1. rész: Léghajók, vízi repülőgépek a világháborúkban”

Dr. Számvéber Norbert: „A budapesti védők kitörése, 1945. február”; ’Südwind’ hadművelet”

Dr. Számvéber Norbert – Kemény Krisztián: 1945. márciusi főbb magyarországi hadieseményei (a „Frühlingserwachen” és a bécsi támadó hadműveletről); „Bem apó, vagy ’Osztrolenka véres csillaga’?”

Dr. Reszegi Zsolt: „Honvéd ejtőernyősök. Létrehozás, felszerelés, kiképzés 1938 – 1944”

Dr. Hermann Róbert: Petőfi halála – tények és mítoszok

Dr. Bonhardt Attila: Zrínyi II. – Ami a könyvből kimaradt

2016

Dr. Kiss Gábor: Az osztrák–magyar katonaegészségügy az első világháborúban

Kemény Krisztián: „Waterloo” Erdélyben – Nagyszeben 1849. március 11-ei bevétele az újabb kutatások tükrében

Illésfalvi Péter: „Havasi gyopár”: a M. Kir. Honvédség hegyi csapatai 1939–1945

Számvéber Norbert: „Az Osztrák–Magyar Monarchia mesterlövészei az első világháborúban

B. Stenge Csaba: „Elfelejtett hősök”. A magyar királyi honvéd légierők ászai a második világháborúban

4) Csata- és hadszíntérkutatás

Zrínyi-Újvár helyszíni kutatásában való részvétel (2007 óta)

2017

2017. február 25-én, 13.30 órakor került sor a Gulág Emlékév záróünnepségére a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Dísztermében. A Gulág Emlékbizottság, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum, valamint a Magyar Hadtudományi Társaság Hadtörténelmi Szakosztálya által rendezett eseményen Vargha Tamás, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára, miniszterhelyettes elnökölt, aki beszédében kiemelte: „Emlékezni és az emlékeztetni kell azokra az áldozatokra, akiket hetven évvel ezelőtt a Szovjetunióba hurcoltak kényszermunkára.” Ennek jegyében mutatta be dr. Kovács Vilmos ezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnoka és dr. Bonhardt Attila ezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár és Irattár igazgatója az Intézmény által gondozott *Elhurcolva – Távól a hazától (Szovjet fogságban raboskodott és ott meghalt magyarok adatbázisa és tárgyi emlékeik 1941–1955)* című kiadványt, amelyben fellelhetők az eredeti

orosz nyelvű dokumentációk is és a Szovjetunió területére elhurcolt és ott meghalt katonák szabadon kutatható adatbázisát

(megtalálható: www.katonakagulagon.hu weblapon).